

Буковська Ольга Анатоліївна,
здобувач вищої освіти
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Мельник Оксана Вікторівна,
доцент кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ДОКАЗИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Як відомо, цінність процесуальних доказів полягає в тому, що вони є основними засобами доказування існування/неіснування юридично значимих фактів і обставин, визначених предметом доказування в кримінальному провадженні, створюючи тим самим надійну фактову основу для прийняття різноманітних процесуальних рішень.

Поняття «доказ» являється його дослідникам якоюсь однією з багатьох його можливих граней, на якій він відтак буде власну дефініцію, намагаючись якимось «схопити» цей невловний юридичний феномен. Для прикладу вистачить звернути увагу на тлумачення терміну «доказ» мовознавцями. Вони тлумачать його зміст як: «незаперечний довід або факт, який підтверджує істинність чогонебудь»; «предмет або обставина, які свідчать про чию-небудь провину»; «аргумент»; «довід»; «вияв»; «підтвердження»; «демонстрація»; «свідчення»; «свідоцтво»; і таке інше. Аналіз мовознавчого наповнення понятійного обсягу, яке сягає майже сорока значень слова «доказ» дозволяє зробити висновок, що мова використовує його в функції засобу обґрунтування людиною рації її думки в різних практичних ситуаціях [3].

Відповідно до ст. 84 КПК України доказами у кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані в передбаченому КПК України порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів й обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню[1].

Процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, висновки експертів[2].

Так, слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд мають оцінювати кожний доказ на відповідність таким критеріям:

- належності;
- допустимості;
- достовірності;
- достатності.

Належними є докази, які прямо чи непрямо підтверджують наявність чи відсутність обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, та інших обставин, які мають значення для кримінального провадження, а також достовірність чи недостовірність, можливість чи неможливість використання інших доказів.

Достовірними є докази, створені (отримані) без впливу, спрямованого на формування хибного уявлення про обставини справи, які мають значення для справи.

Достатніми є докази, тоді, коли в своїй сукупності вони дають можливість слідчому, прокурору, слідчому судді, суду встановити усі передбачені законом обставини кримінального провадження на тому рівні знання про них, який потрібен для прийняття законного та обґрунтованого процесуального рішення. Так, наприклад, повідомлення про підозру обов'язково здійснюється у випадку «наявності достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення» (п. 3 ч. 1 ст. 276 КПК).

Допустимим визнається доказ, якщо він отриманий у порядку, встановленому кримінальним процесуальним законом (ч. 1 ст. 86 КПК).

Умови допустимості доказів такі:

- одержання фактичних даних із належного джерела (ч. 2 ст. 84 КПК);
- одержання фактичних даних уповноваженим суб'єктом;
- одержання фактичних даних у встановленому законом порядку.

Суд вирішує питання допустимості доказів під час їх оцінки в нарадчій кімнаті, ухвалюючи судові рішення. У разі встановлення очевидної недопустимості доказу під час судового розгляду суд визнає цей доказ недопустимим, що тягне за собою неможливість дослідження такого доказу або припинення його дослідження в судовому засіданні, якщо таке дослідження було розпочате (ч. 1, 2 ст. 89 КПК).

Докази можуть бути:

– залежно від відношення до предмета доказування:

1. прями (безпосередньо вказують на саму кримінально-правову дію, час, місце, спосіб її вчинення, на того, хто її вчинив, і на особу потерпілого);

2. побічні (непрямі) (вказують на обставини, із яких можна зробити висновок про інші факти, що встановлюються у кримінальному провадженні);

– за джерелом формування:

1. первинні (наприклад, показання свідка, який був очевидцем вчинення кримінального правопорушення, оригінал документа);

2. похідні (наприклад, наприклад, копії документів, виготовлені на місці події, відбитки слідів тощо);

– стосовно предмета обвинувачення:

1. обвинувальні (докази, які вказують на обставини, що свідчать про вчинення кримінального правопорушення певною особою або обтяжують її покарання);

2. виправдувальні (докази, що спростовують вчинення кримінального правопорушення певною особою або пом'якшують її покарання);

– за процесуальною формою:

1. показання;

2. речові докази;

3. документи;

4. висновки експертів [4].

Електронні докази. З розвитком інформаційних технологій в правовій доктрині набувають оберти щодо використання концепту електронних доказів. Про такий вид доказів йде мова в ст. 100 ЦПК України, ст. 96 ГПК України та ст. 99 КАС України.

Електронними доказами, відповідно до чинної ст. 100 ЦПК України, є інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі.

Електронні докази – інформація про обставини, що мають значення для справи, яка закріплена в електронній формі на відповідних цифрових носіях зокрема, це електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), бази даних та інші дані в електронній (цифровій) формі, які зберігаються на портативних пристроях (картах пам'яті), серверах, системах резервного копіювання, інших формах збереження даних з використанням сучасних інформаційних технологій.^[1]

Електронні докази в сучасному кримінальному судочинстві можуть включати в себе: суто документи на електронних носіях інформації (оцифровані документи); сліди злочинної діяльності зафіксовані з використанням інформаційних технологій (цифрові речові докази); фактичні результати технічного документування (штучно створені електронні носії інформації, які носять характер документування доказової діяльності) [5].

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Поняття доказів, належність та допустимість при визнанні відомостей доказами. URL: <https://zib.com.ua/ua/45066.html>.

3. Гмирко В. Кримінально-судові докази: юридичне поняття чи дефініція / В. Гмирко // Право України. 2014. № 10. С. 26–35.

4. Тертишник В. М. Кримінально- процесуальне право України: Підручник. 10-те вид., доп. і перероб. К.: Алерта, 2023. С. 222.

5. Доказове право: підручник / В. М. Тертишник, О. І. Тертишник, А. Є. Фоменко, В. В. Ченцов; За заг. ред. д.ю.н, професора В. М. Тертишника. Київ; Алерта, 2021. С. 233.

Варваринець Василь Іванович,

викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ З РОЗШУКУ ЧЛЕНІВ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ ГРУП І ЗЛОЧИННИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Зміни економічних і політичних умов, що сталися в нашій країні за останні роки, привели до майнового розшарування суспільства на дуже багатих і бідних, появі великого числа підприємців, банкірів, інших заможних людей, до появи нових для сучасної України суспільно небезпечних явищ зокрема таких як організована злочинність.

Останнім часом особливої уваги набуває організована злочинність, яка є надзвичайно небезпечним соціально-економічним явищем. У різних країнах світу в залежності від конкретних умов в тому числі в Україні організована злочинність набирає все більших обертів щодо свого становлення, які з часом засвоїли усі сфери соціально-політичного життя, налагодження корумпованих зв'язків серед правоохоронних, митних та податкових органах, удосконалення ними прогалин в законодавстві та вивчення форм і методів роботи що дає їм можливість вчиняти різні злочини уникаючи покарання.

На території України забороняється створення і функціонування будь-яких збройних формувань, не передбачених законом. Проте, в супереч положень Основного Закону, злочинні анклавні сьогодні не тільки існують і функціонують на постійній основі, а ще й створюють нові злочинні угруповання та організації, що становить суспільну небезпеку для українського народу та підриває авторитет держави в цілому.

Вжиті державою організаційно-правові, економічні, суспільно-політичні заходи щодо протидії організованій злочинності та корупції, суттєвих результатів не досягли у зв'язку з криміналізацією багатьох інститутів влади.